

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Krzysztof Staryk

w sprawie z powództwa M. K.

przeciwko S. w W.

o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu mobbingu,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Spółecznych w dniu 6 maja 2020 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt III APa (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

W wyroku z dnia 20 listopada 2018 r., sygn. akt III APa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z powództwa M. K. przeciwko S. w W. o zadośćuczynienie i odszkodowanie z tytułu mobbingu – zmienił zaskarżony apelacją powódki wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy w W. z dnia 14 grudnia 2017 r., sygn. akt XXI P (...), (oddalający powództwo): w punkcie I w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powódki: a) 30.000 zł tytułem zadośćuczynienia z odsetkami ustawowymi od dnia 25 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty; b) 2.340 zł tytułem odszkodowania z odsetkami ustawowymi od dnia 25 czerwca 2013 r. do dnia zapłaty; c) 422 zł tytułem odszkodowania z odsetkami ustawowymi od dnia 19 września 2017 r. do

dnia zapłaty (pkt 1.); zmienił wyrok Sądu Okręgowego w jego pkt II w ten sposób, że zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu w pierwszej instancji (pkt 2.); zniósł wzajemnie między stronami koszty procesu w instancji odwoławczej (pkt 3.).

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego strona pozwana zaskarżyła skargą kasacyjną. W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania wskazano na przyczynę przyjęcia skargi określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

W ocenie autora skargi oczywista zasadność jego skargi wynika z tego, że: „Zaskarżony wyrok w sposób oczywisty i rażąco narusza art. 94³ § 2 KP w sytuacji gdzie w przedmiotowym stanie faktycznym nie były spełnione przesłanki mobbingu wobec Powódki wobec braku zachodzenia podstawowych przesłanek mobbingu tj. długotrwałości działań oraz ich uporczywości...”. „Oczywistość i rażące naruszenia art. 94³ § 2 KP sprowadza się zatem do bezpodstawnego przyjęcia zachodzenia przesłanek warunkujących odpowiedzialność za mobbing w postaci „długotrwałości” i „uporczywości” działań, których to cech działania wobec Powódki ze strony Prof. M. N. były pozbawione gdzie zachowania te wynikały jedynie z funkcji jaką pełnił Pan Profesor tj. kierownika grantu „M.” i ponoszonej w związku z tym przez niego odpowiedzialnością za prawidłową jego realizację i rozliczenie”.

Wskazano także, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na to, że Sąd drugiej instancji zasądził na rzecz powódki odsetki ustawowe, którego to pojęcia nie ma obecnie w polskim systemie prawnym, co oznacza, iż sąd zasądzając takie odsetki w sposób oczywisty naruszył art. 481 k.c., który nie przewiduje tego rodzaju odsetek.

W ocenie autora skargi Sąd drugiej instancji naruszył także w sposób oczywisty przepisy prawa procesowego: art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 382 k.p.c., a także „Sąd drugiej instancji przekroczył granice swobodnej oceny dowodów przez powierzchowną, niekompletną i subiektywną, a przez to błędną analizę materiału dowodowego sprawy, w tym z przesłuchania świadków M. M. oraz P. O. (którym to zeznaniom Sąd II instancji błędnie dal wiarę) oraz korespondencji mailowej pomiędzy Powódką a Prof. N. z okresu 19 lipca 2012 - 09 sierpnia 2012 r.”

Sąd naruszył także art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c., albowiem uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie spełnia wymogów

przewidzianych przepisami prawa; Sąd II instancji nie dokonał jakichkolwiek własnych ustaleń, poprzestając jedynie na lakonicznym stwierdzeniach, iż zachodzą przesłanki uzasadniające zastosowanie art. 94³ § 2 KP skupiając się w istocie jedynie na zeznaniach M. M. oraz P. O. , który *nota bene* również skonfliktowany był z Prof. M. N. .

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, ewentualnie o oddalenie skargi kasacyjnej; w obydwu przypadkach wnosząc o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania kasacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna strony pozwanej nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Wniesiona w sprawie skarga kasacyjna zawiera wniosek o przyjęcie jej do rozpoznania uzasadniony twierdzeniem o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że skarżąca wykazała istnienie przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Wykazanie podnoszonej w skardze oczywistej zasadności skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) – jako przyczyny przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania – wymagałoby przedstawienia tego, w czym wyraża się „oczywista zasadność” skargi oraz argumentacji wykazującej, że rzeczywiście skarga jest

oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Podczas, gdy dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania – z uwagi na jej oczywistą zasadność w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły, czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 11/13, LEX nr 1380967).

Uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełnia powyższych wymogów; nie wykazuje, aby w sprawie występował stan „oczywistej zasadności” skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Zasadnicza wadliwość uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania polega na tym, że autor skargi powtarza w istocie argumentację przedstawioną w uzasadnieniu obydwu podstaw skargi kasacyjnej. Brakuje – w takim ujęciu uzasadnienia wniosku – odpowiedniego wyводу zawierającego argumentację, którą autor skargi wykazałby walor oczywistej zasadności jego skargi kasacyjnej w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Twierdzenia o oczywistym, rażącym naruszeniu przepisu art. 94³ § 2 k.p. są prostym zaprzeczeniem stanowisku zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w zakresie zastosowania w sprawie powołanego przepisu. Ponadto autor skargi swoje twierdzenia opiera na eksponowaniu niektórych elementów stanu faktycznego sprawy z pominięciem innych. Tymczasem punktem odniesienia do zastosowania w sprawie przepisu art. 94³ § 2 k.p. był cały zespół okoliczności faktycznych przedstawiony szeroko w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. w postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Trudności dowodowe wynikające ze śmierci świadka (prof. M. N.) nie mogą uzasadniać rozstrzygnięcia sprawy na korzyść strony, która nie udowodniła, że nie doszło do mobbingu. W odniesieniu do ciężaru dowodu przyjmuje się bowiem, że na pracowniku spoczywa on w zakresie faktów świadczących o mobbingu (art. 5 k.c. w zw. z art. 300 k.p.). Pracodawca dla uwolnienia się od odpowiedzialności powinien udowodnić, że fakty te nie istnieją lub że nie stanowią one mobbingu bądź że wynikają z siły wyższej lub są spowodowane wyłącznie przez pracownika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 maja 2005 r., II PK 33/05, LEX nr 184961). Pracodawca, który sam nie jest sprawcą mobbingu, może także wykazać, że podjął realne działania mające na celu przeciwdziałanie mobbingowi.

Nie przekonuje o oczywistej zasadności skargi twierdzenie o oczywistym naruszeniu art. 481 k.c. (zwłaszcza, że nie wskazano żadnego z trzech paragrafów tego artykułu). Sąd drugiej instancji zasądzając na rzecz powódki odsetki za opóźnienie posłużył się terminem „odsetki ustawowe”; określenie to jednak nie jest oczywistym naruszeniem przepisu art. 481 k.c. Zwrócić należy uwagę, że w myśl art. 481 § 1 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego,

wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Natomiast § 2 tego artykułu stanowi, że jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Jednakże gdy wierzytelność jest oprocentowana według stopy wyższej, wierzyciel może żądać odsetek za opóźnienie według tej wyższej stopy.

Szczegółne uregulowania w zakresie odsetek za opóźnienie przewiduje także art. 7 ustawy z 8 marca 2013 r. o terminach zapłaty w transakcjach handlowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 684 ze zm.), który jest normą szczególną w stosunku do art. 481 § 1 i 2 k.c. Autor skargi kasacyjnej nie dostrzegł jednak różnicy między transakcjami handlowymi a należnościami (roszczeniami) z tytułu naruszenia praw pracownika ze stosunku pracy.

Podobnie twierdzenia o oczywistej zasadności przepisów prawa procesowego są oparte na prostej polemice z ustaleniami zaskarżonego wyroku. Sąd drugiej instancji – rozpoznając apelację powódki od wyroku Sądu pierwszej instancji – nie naruszył reguł postępowania apelacyjnego określonych w art. 382 k.p.c. Uzasadnienie zaskarżonego wyroku zawiera zaś wszystkie elementy określone w przepisie art. 328 § 2 k.p.c. w zakresie wskazania podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie: ustalenie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa.

Stwierdzając, że nie zachodzą przyczyny przyjęcia skargi, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił zgodnie z art. 398⁹ § 2 k.p.c. (pkt 1.). Rozstrzygnięcie zawarte w pkt 2. niniejszego postanowienia ma podstawę w art. 98 § 1 i § 3 k.p.c.